

V. Vassiliadis
δωδ.

ΝΥΞΕΙΣ

Βιβλίον

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ

ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΦΙΕΡΟΥΜΕΝΑΙ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ.

ΥΠΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΜΠΡΟΥ.

V. Vassiliadis
δωδ.

ΑΡΧΕΟΒΙΒΛΙΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
Κ0637818

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΡΜΗΣ»

—
1886

V. Vassiliadis
δωδ.

V. Vassiliadis
δωδ.

392

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Αριθμ. εισ. 33 / 1954

ΔΩΡΕΑ 4: *Н.В.В. Казанский*

Βιογραφία

Αρ. Εισ. 6.1865.....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Τριακόσια εξήκοντα ἑπτὰ ἔτη παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῆς ἐθνικῆς ἐπανάστασεως τῶν 1821 καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι οὐδεμία ἐθνικὴ ἀλλοίωσις ἐγένετο. Ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα ἐγκόλπιον καὶ παρηγορίαν τὸ εὐαγγέλιον, καὶ σύμβολον πίστεως καὶ θάρρους τὸν σταυρὸν, ἔμεινεν ἀλλώβητος ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου κλιθῶνος. Πολλοὶ εὐρωπαῖοι, ἀμβλιοποῦντες καὶ ἀπαισιοδοξοῦντες, ἐπίστευσαν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπέθανε, παραγωγώσαντες οὕτω τὴν μυστηριώδη καὶ δραστηρίαν ἐκείνην δύναμιν, τὴν ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ προερχομένην, ἣτις ἀπ' ἐνὸς μὲν παρηγορεῖ τοὺς κατατεθλημένους λαοὺς, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἐγκαρτερεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν διάρρηξιν τῶν δεσμῶν των. Ἡ Ἑλλάς, ἣτις ἐπὶ τετρακόσια σχεδὸν ἔτη κατόκει εἰς τὰ ὄρη, κατῆλθεν ἐκ τούτων τὰ 1821, καὶ ἀρπάσασα πελώριον σφύραν, ἤρχισε θαρραλέως καὶ ἀποφασιστικῶς νὰ θραύη τὰς ἀλύσεις τῆς. Οἱ κώδωνες τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν ἤχουσι χαρμῶνως καὶ ἁρμονικῶς προσκλινοῦντες τοὺς πιστοὺς νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ των. Ὁ Πατριάρχης ἀπαγχονίζεται μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ σύρεται εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ὀθωμανικῆς πρωτεύουσας ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης. Ἡ φλόξ ἀνάπτει. Ἀπὸ Ἰάσιον ὅπου πρῶτον ἐτέθη ἡ θρυαλλίς, ἠπλωσε καὶ διεσπορεύθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὸ ἀγγελμα τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Ἑλλήνων ἐμβρόντητοι ἔμειναν οἱ Εὐρωπαῖοι. Δὲν ἤθελον νὰ πιστεύωσιν ὅτι ἡ τεθνεῦσα Ἑλλάς ἀνίστη. Ἄλλ' ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ἡ πυρπόλησις τοῦ Τουρκικοῦ στόλου καὶ ἡ

καταδίξις αὐτοῦ μέχρι τῶν προφυλαίων τῆς Ὀθωμανικῆς πρωτεύουσας, ὑπὸ τοῦ ἀκρεφνεστάτου τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν, τοῦ ἠρωοῦ Κανάρη, καὶ ἡ ἐνδοξος ἐξοδος τῶν ἐν Μεσολογγίῳ πολιορκουμένων, κατέπεισαν τὴν Εὐρώπην ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπόφασιν εἶχε, διὰ πάσης θυσίας, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσίν της.

Ἐπὶ ἐπταετίαν ὅλην πολεμοῦντες οἱ Ἕλληνες, κατορθώσαντες θαύματα, εἶδον ὅτι εἶχον ἀναγκὴν προσώπου καταλλήλου, δυναμένου ν' ἀναλαβῇ τὴν διεύθυνσιν τῆς καταδαιρουμένης προσωρινῆς κυβερνήσεώς των. Τὰ βλέμματα πάντων ἐρρίφθησαν ἐπὶ τὸν Κέρκυραϊὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, τὸν θεωρούμενον ὡς ἕνα τῶν πρώτων διπλωματῶν τῆς Εὐρώπης. Τῇ ἐμπνεύσει δὲ τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἡ ἐν Τριζοῖσι συνέλευσις ἀνεκήρυξεν αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγενήθη εἰς Κέρκυραν τὸ 1776 ἐκ γονέων εὐπχευιδῶν καὶ εὐσεβῶν. Νεώτατος μετέβη εἰς τὸ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστήμιον, διακρινόμενον τότε ὡς ἐν τῶν σοφωτέρων πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἀποδωθῇ εἰς τὴν Ἰατρικὴν καὶ εἰς τὰς ὠραίας τέχνας. Ἐπανελθὼν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, ὁ Καποδίστριας εὗρε τὴν Κέρκυραν καὶ τὰς λοιπὰς νήσους κατεγομένας ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἀνεκηρύχθη τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρώτην φοράν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἠκούσθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ὅτι ἀνεφάνη ὡς ἐκ θαύματος, κράτος Ἑλληνικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἰόνιος Πολιτεία*. Ἐκλήθη δὲ παρὰ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ῥωσσίας κόμητος Μοτζίεβιγου, νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν νέαν πολιτείαν ὡς γενικὸς γραμματεὺς, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἐγνώριζε νὰ διοργανώσῃ πολιτείαν διηρημένην εἰς ἐπτὰ νήσους, ὑπερπιδήσας πλείστα προσκόματα. Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ ὁ νεαρὸς συμπολίτης μας, ἀνέδειξεν ἔκτακτον εὐφυΐαν, ἐπισύρας δικαίως τὸν θαυμασμὸν τοῦ Ῥώσσου πληρεξουσίου. Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἄρχεται τὸ διοικητικὸν καὶ διπλωματικὸν στάδιον τοῦ Καποδιστρίου. Προβλέπων δὲ ὁ Καποδίστριας ὅτι τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης ἤθελον ὑποστῆ μεταβολὴν, δυναμένην νὰ ἐπιδράσῃ ὀλεθρίως καὶ ἐπὶ τῆς τύχης τῆς Ἐπτανήσου, ἐσυμβούλευσε τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν ν' ἀποστείλῃ πρεσβείαν πρὸς τὰς μεγάλας Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, αἵτινες εἶχον ἀναγνωρίσει τὴν ὑπαρξίν τῆς *Ἰονίου Πολιτείας*, ὅπως συνάψῃ μετ' αὐτῶν ὠφελήμους σχέσεις. Δυστυχῶς ἡ φωνή του δὲν ἠσρακούσθη καὶ διὰ τῆς

τοῦ Τιλσίτ συνθήκης, τὸ 1807, ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἀπέδωκε τὴν Ἑπτάνησον εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ὁ νέος Καποδίστριας μετὰ τὸ ναυάγιον τῶν γλυκυτέρων του ἐλπίδων εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ναπολέοντος ἐπροσπαθήσαν νὰ πείσωσι τὸν Καποδίστριαν ὅπως δεχθῆ ἡ γαλλικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τοῦ προσέφερον θέσιν τινὰ παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας. Τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀπειποιήθη ὁ Καποδίστριας, διότι τὴν πατρίδα αὐτοῦ δὲν συνέδεε μετὰ τῆς Γαλλίας, οὐδεὶς δεσμός, δυνάμενος νὰ παραγάγῃ αὐτῇ ὠφέλειαν. Ὁ Καποδίστριας ἐφρόνει ὅτι μόνη ἡ Ῥωσσία, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἠδύνατο νὰ ἦναι χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ἐμφοροῦμενος, ἀσμένως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, διὰ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου τῆς Ῥωσσικῆς Αὐτοκρατορίας, κόμητος Ῥωμανώφ, ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1809 ὁ Καποδίστριας ἐφθασεν εἰς Πετροῦπολιν καὶ ὁ ἀρχικαγκελάριος ἐδέχθη αὐτὸν μετ' ἄκρας φιλοφροσύνης. Ἀλλὰ δὲν ἐχρησιμοποίησεν ἀμέσως τὴν ἰκανότητά του, ἀφήσας αὐτὸν ἄργον. Ἡ καρδιά τοῦ Καποδιστρίου εἶχε πληγωθῆ θανασίμως διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς *Iorlou Πολιτείας*, ἣν εἶχε συστήσει ὅπως ἀποτελέσῃ κέντρον μελλούσης ἐθνικῆς ἐνεργείας, εἶχεν ἐπομένως ἀνάγκην ἐνασχολήσεως. Πρῶτη ἐνασχόλησίς του ἐστάθη νὰ μελετήσῃ τὸν Ῥωσσικὸν λαὸν ὃν ἠθέλει ἴσως διοικήσει καὶ ἠγωνίζετο ν' ἀνεύρῃ τὸ μυστήριον τόσων ἀλλοκότων ἀντιπαραθέσεων καὶ τόσων μεγάλων σχεδίων, ἐτοιμασθέντων ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου. Ὁ Καποδίστριας διὰ τοῦ μελιχίου χαρακτῆρός του καὶ τῆς γλυκυτάτης μορφῆς του, κατώρθωσε νὰ ἐκλύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἀγάπην πολλῶν ἐξόχων Ῥώσσων. Κατὰ τὴν διετῆ ἀεργίαν του, θέλων νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ῥώσσοις ὑπουργοὺς δείγματα τῆς πολιτικῆς δεξιότητός του, ὑπέβαλεν αὐτοῖς ὑπομνήματα τινὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγκωσις, ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τοῦ μυστικησομβουλίου τῆς Πετροῦπόλεως, ὥστε ὁ ἀρχικαγκελάριος ἀπεφάσισε νὰ διωρίσῃ αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ συμβούλου παρὰ τῆ Ῥωσσικῆ πρεσβεΐα τῆς Βρασιλείας. Τὴν θέσιν ταύτην ὁ Καποδίστριας δὲν ἐδέχθη. Χεῖρ ἀόρατος ἐμπόδισεν αὐτὸν νὰ μεταβῆ εἰς τὸ Ἄλλο ἡμίτφαιριον, ὅπου ἠθέλε θαρτεῖ μεγαλόνοια, προορισμένη νὰ ἐπιλύσῃ μέλλοντα μεγάλα εὐρωπαϊκὰ ζητήματα. Ἐζήτησε δὲ νὰ τῷ δοθῆ θέσις τις παρὰ τῆ ἐν Βιέννῃ πρεσβεΐᾳ ἣν καὶ ἔλαβε. Ἡ Βιέννη ἔθεωρήθη πάντοτε ἡ ἐστία πανούργου καὶ ἀποκρύφου πολιτικῆς κατὰ τῶν γειτόνων ἐπικρατειῶν. Ὁ Καποδίστριας δεχόμενος τὴν ταπεινὴν ταύτην θέσιν, ἠθέλησε νὰ μελετήσῃ τὰ σημεῖα τῆς κατὰ τοῦ Ναπολέοντος μεγάλης ἀντιδράσεως, τῆς ὁποίας προΐδεν ὅτι κύριος μοχλὸς θὰ

1886

1776
= 110

1776

48

11946 (14)
 40
 484
 118 (14)

ἦτο τὸ ῥωσικὸν ἀνακτοβοῦλιον. Ὁ κόμης Στακελβέργ, πρεσβευτῆς ῥώσος ἐν Βιέννῃ, ἐδέχθη τὸν ἀκόλουθον μετὰ τινος δυσπιστίας. Ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν σύνταξιν ὑπομνήματος περὶ Τουρκίας καὶ περὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ συττήματος σχετικῶς πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς. Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁ Καποδίστριας διαπραγματεύθη διὰ διαφόρων ἀλληλοδιαδόχων ὑπομημάτων τὰ ὁποῖα ἀποστέλλοντο τακτικῶς πρὸς τὴν ῥωσικὴν κυβέρνησιν. Τὰ ὑπομνήματα ταῦτα τοῦ Καποδίστρια ἤρσαν μετὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχιπροξένου ἐπὶ τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, ὅστις ἀπονεύμας αὐτῷ πλείστους ἐπαίνους προσέθεσεν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν διευθυντοῦ τοῦ διπλωματικοῦ γραφείου τοῦ ναύαρχου Τζιτζαγῶφ, ὑπερτάτου ἀρχηγοῦ τοῦ ἐν Δουνάβι Ῥωσικοῦ στρατοῦ. Ὁ ναύαρχος Τζιτζαγῶφ ἐδέχθη αὐτὸν λίαν εὐμενῶς καὶ ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν μετὰ τῆς Βιέννης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Προσέτι παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ συντάξῃ σχέδιον διοργανώσεως ὄλων τῶν χωρῶν, τῶν κειμένων μεταξὺ τῶν ποταμῶν Τύρα καὶ Δουνάβεως, τὰς ὁποίας ἡ Τουρκία, δυνάμει τῆς ἐν Βουκαρεστίῳ συνθήκης, ἐμελλε νὰ παραχωρήσῃ πρὸς τὴν Ῥωσίαν.

Ἐν τούτοις ὁ στρατὸς τοῦ Ναπολέοντος ἐπροχώρει ἐπὶ τὰ πρόσω εὐμενῶς αἰφνιδίως σχεδὸν ἐπὶ τοῦ Βορυσθάνου, μετὰ τῆς ἐλπίδος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο ῥωσικῶν στρατῶν. Ἐξ ἄλλου ἐξ ὀργῆς ἐγένετο ὁ Ναπολεὼν διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ταύτην καὶ ἀμέσως προέβη πρὸς τὴν Σμολένσκην καὶ τὴν Μόσχαν ὅπως διὰ μιᾶς μόνης ἐπιθέσεως τελειώσῃ τὴν μετὰ τῆς Ῥωσσίας διαφορὰν του. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος εἶδε τὸν μέγαν κίνδυνον ὃν διέτρεχεν ἡ Αὐτοκρατορία του καὶ μετεκάλεσε τὸν ἐκ τοῦ Δουνάβεως στρατὸν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Αὐτοκράτορος 35 χιλιάδες ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐκείνου ἐβάδισαν με βῆμα ταχὺ ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ στρατηγοῦ Τορμασῶφ. Ὁ Καποδίστριας παρεκλήθη τὸ σῶμα τοῦτο εἰς τὸν ἀγῶνα, ὡν τεταγμένος ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατηγοῦ Τσιτσαγῶφ νὰ συντάτῃ καὶ ἐκδίδῃ τὰς προκηρύξεις καὶ τὰ δελτία τοῦ πολέμου, τὰ ἀποστέλλόμενα εἰς τὴν Βιέννην καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Καποδίστριας ἔρεινε θεατῆς τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς τῆς κατὰ τῆς Ῥωσσίας γαλλικῆς ἐκστρατείας. Ὁ στρατηγὸς Βαρκλιέ, ὅστις διεδέχθη τὸν ναύαρχον Τσιτσαγῶφ, ἐξέτιμησεν ἐπίσης τὴν μεγαλοφυίαν τοῦ Κερκυραίου ἀκολουθοῦ τοῦ ῥωσικοῦ στρατοῦ, παρευεθίντος εἰς τὰς μάχας τοῦ Λούτσεν, τοῦ Βώτσεν καὶ τῆς Λειψίας. Ὁ Καποδίστριας ἐμελέτησεν ὅλας τὰς διδακτικὰς περιπετείας τῆς πολεμικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, κατὰ τὰς μάχας ταύτας, καὶ ἀντελήθη

11.682
 11.683
 11.684
 11.685
 11.686
 11.687
 11.688
 11.689
 11.690
 11.691
 11.692
 11.693
 11.694
 11.695
 11.696
 11.697
 11.698
 11.699
 11.700

ἰδίως ἄμικσι τὴν πτώσιν τοῦ γίγαντος, τοῦ καταφοβήσαντος τὸν κόσμον ὅλον.

Μετὰ τὴν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς Λειψίας, οἱ νικηταὶ συνήλθον εἰς τὴν Φραγκοφούρτην, ὅπου ἐδημοσίευσαν τὴν προκήρυξιν τῆς 30 Νοεμβρίου, δι' ἧς ἐκαλεῖτο τὸ γαλλικὸν ἔθνος ὅπως ἀποκηρύξῃ τὸν Ναπολέοντα. Ταυτοχρόνως προσεπάθησαν ν' ἀποσπάρωσιν ἀπὸ τὸν Ναπολέοντα τὴν Ἑλβετίαν, καὶ νὰ ἀνοίξωσι τὴν διὰ τῶν Ἑλβετῶν διάβασιν των. Διὰ τὴν ἀκανθώδη ταύτην ἀποστολὴν, ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλεξάνδρος ἔρριψε τὰ βλέμματά του ἐπὶ τὸν Καποδίστριαν. Μετὰ μακρὰν συνδιάλεξιν, ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν σύνταξιν τῶν ὁδηγίων του, τὰς ὁποίας ἐνέκρινε, καὶ διέταξεν αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ παραχρῆμα. Μεταβὰς εἰς τὴν Ἑλβετίαν μετὰ τοῦ ἰππότου Λιβζέλερν, πληρέζουσιου τῆς Αὐστρίας, ἤρχισεν νὰ μελετήσῃ τὰ Ἑλβετικὰ πράγματα καὶ τὸν Ἑλβετικὸν λαόν. Ὁ Καποδίστριαις εὐρέθη ἐντελῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαμαχωμένων φατριῶν αἰτινας καταδιήρουν τότε τὴν Ἑλβετίαν· ἀλλὰ ἐπραγματεύθη ἐπιτυχῶς ὅλα τὰ δυσχερῆ ζητήματα, ἐκ τῆς λύσεως τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶτο ἡ ἐπίτευξις ἀποτελέσματος, συμφώνου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του. Βαδίσας τὴν μέσσην ὁδὸν καὶ συμβιβάσας διὰ τῆς εἰλικρινίας του τὰ πολιτικὰ συμφέροντα ὄλων τῶν τοπικῶν φατριῶν, κατόρθωσε νὰ κατακτήσῃ τὴν ὑπόληψιν ὄλων τῶν Ἑλβετῶν. Κατ' ἀρχὰς αἱ σύμμαχοι δυνάμεις δὲν ἐζήτουν παρὰ τῆς Ἑλβετίας εἰμὴ τὴν οὐδετερότητα, καὶ ἐν ᾧ ὁ Καποδίστριαις εἶχεν ἐπιτύχῃ τοῦτο, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἀφνης ἔκτακτος ταχυδρόμος κομίζει πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Αὐστρίας, ἰππότην Λιβζέλερν, διαρκουσῶν ἔτι τῶν περὶ οὐδετερότητος διαπραγματεύσεων, νεωτέρας διαταγᾶς, δι' ἧν παρηγγέλλοντο οἱ ἀπεσταλμένοι ὅπως ζητήσωσι τὴν ἐλευθέραν διάβασιν συμμαχικοῦ στρατοῦ διὰ τῆς Ἑλβετικῆς ἐπικρατείας. Τὸ συμβάν τοῦτο κατετάραξε μεγάλως τὸν Καποδίστριαν. Διέγνωσεν ὅμως ἀμέσως ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη τῆς πολιτικῆς, προήρχετο ἐκ βραδιουργιῶν τοῦ συναδέλφου του καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπεκοιήθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν πρὸς τὴν Ἑλβετικὴν ὁμοσπονδίαν διακοίνωσιν, συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Λιβζέλερν, ἀλλὰ ὀρημώτερον σκεφθεὶς, ὑπέγραψεν αὐτήν, καὶ ἀνεχώρησεν ἀμέσως πρὸς τὸ γενικὸν στρατόπεδον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἐδέχθη τὸν Καποδίστριαν μετὰ τινος ψυχρότητος. Ἀκούσας ὅμως ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν Καποδίστριαν ἤλαξεν ἀμέσως γνώμην. Δικαιολογούμενος ὁ Καποδίστριαις διὰ τὴν πορείαν του εἶπε πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλεξάνδρον τὰ ἑξῆς· «Ἡ πρόβασίς μου, Μεγαλειότατε, παρῆξε μᾶλλον ὠφέλειαν ἢ ζημίαν καὶ ὑπέγραψα τὴν πρὸς τὴν ὁμοσπονδίαν διακοίνωσιν ὅπως ἀπομακρύνω ἀπὸ τοὺς Ἑλβετοὺς πᾶσαν ὑπόνοιαν διακρίσεως».

11946
 1980
 9866
 28
 10
 11846
 1980
 9866
 28
 11946
 112
 64
 54
 54
 1926
 1079

σεως μεταξὺ τῶν συμμάχων, ὅπερ ἤθελεν εἶσθαι λίαν ἐπιζήμιον καὶ ὀλέθριον διὰ τὰς παρούσας περιστάσεις, ἐγκατέλειπον δὲ τὴν θέσιν μου ἀμέσως ὅπως ἡ Αὐστρία φοβηθῆ καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοινὴν ἐνέργειαν. Ἐκτὸς τούτων μήπως ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης δὲν ἔχει πληρῆς δικαίωμα ν' ἀποδοκιμάσῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πληρεξουσίου τῆς; ». Ἡ εἰλικρινὴς αὐτῆ γλώσσα τοῦ Καποδίστριου ἔτι μᾶλλον ἐπέσυρε τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἀποχαιρετῶν αὐτὸν τῷ εἶπε τὰ ἑξῆς. «Εὐχαρίστως σὰς προλέγω, κόμμητα, ὅτι ἐπ' ὀλίγον ἔτι θὰ μείνετε εἰς ὑποδεεστέραν θέσιν, θέλετε δὲ μεταβῆ πάλιν εἰς Ἑλβετίαν πρεσβευτῆς μου πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὀδηγητῶν ἅς ὁ ἴδιος συνετάξατε».

Ὁ Καποδίστριας μεταβάς ἐκ δευτέρου εἰς Ἑλβετίαν προσεπάθησε νὰ ἐργασθῆ ὅλαις δυνάμεσιν ὅπως συμβιάσῃ τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων πρὸς τὴν εὐημερίαν αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς σκοποὺς τῶν συμμάχων Δυνάμεων. Τὴν 30 Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους ὑπεγράφετο ἡ εἰρήνη τῶν Παρισίων, καὶ συγχρόνως ἐκαλεῖτο ὁ Καποδίστριας εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ὅπου ὅλα τὰ βουλευμάτα τῶν συμμάχων εἶχον ἤδη ἀποφασισθῆ. Ἐνῶ δὲ ὁ Ναπολέων ἐπορεύετο πρὸς τὴν Ἑλβαν καὶ ἡ Ἀγγλία προέβλεψε περὶ ὅλων τῶν ἑαυτῆς συμφερόντων, οἱ Βουρβῶνοι ἀνέβαινον ἤδη τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας. Ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς, ἣν ἡ νίκη ἐπροξένησε εἰς ἅπαντας, ὁ Καποδίστριας ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ φωνὴν ὅπως καταδείξῃ τὰς ἀναφυομένας περιπλοκάς. Ἐμελέτησε τὴν σύμβασιν τοῦ Φοντενεμπλώ, καὶ μετὰ παρρησίας προεῖπεν ὅτι θὰ μεταμεληθῶσιν οἱ ὑπογράψαντες αὐτήν, διότι ἡ περὶ τῶν συμφερόντων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ῥωσσίας συζήτησις παρεπέμθη εἰς τὴν μέλλουσαν συνδιάσκεψιν. Ἄντι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος νὰ ὀργισθῆ ἐπὶ τῇ ἀπροκαλύπτῳ ταύτῃ παρρησίᾳ τοῦ Καποδίστριου, ἀπεναντίας ἀπένευμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ ἀγίου Βλαδαμήρου, καὶ ἀπέσειλεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ὅπως ἀποπερατώσῃ τὸ ἔργον, τῆς ἐσωτερικῆς εἰρηνεύσεως τῆς Ἑλβετίας. Μετὰ ταῦτα δὲ νὰ μεταβῆ εἰς Βιέννην διὰ τὰς μελλούσας ἐργασίας τῆς νέας συνδιασκέψεως.

Τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἔαρος τοῦ ἔτους 1814, ὁ Καποδίστριας ἐνησχολήθη εἰς ἀκανθώδεις διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν διαφόρων καντωνίων, ἡ ὀρθώτερον, μετὰ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ κόμματος καὶ μετὰ τοῦ δημοκρατικοῦ τῶν ὁποίων οἱ ἡγήται ἐπροσπάθησαν νὰ κλονήσωσι τὴν πρὸς τὴν ἀμεροληψίαν του ἐμπιστοσύνην τοῦ Αὐτοκράτορος. Δὲν ὑπάρχει χειριστὸν τοῦ ἀναδεχομένου νὰ συμβιάσῃ τὰ διεστῶτα εὐρισκομένου πάντοτε εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἐπισύρῃ τὴν ἀχαριστίαν. Καὶ ὅμως, διὰ τῶν πολυμόχθων ἐργασιῶν του, καὶ διὰ τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ πορείας, ἠδυνήθη ὁ Καποδίστριας νὰ ἐπισύρῃ τὸν θαυμασμὸν καὶ

τὴν ἀγάπην ὅλης τῆς Ἑλβετίας, καὶ αἱ πολιτεῖαι τῆς Γενεύης καὶ τοῦ Βῶδ, καὶ ἡ πόλις τῆς Λυζάνης, θέλουσαι νὰ διατρανώσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν των, ἀνεκέρυξαν αὐτὸν πολίτην των.

Ἐν τούτοις ἤρξατο ἡ ἐν Βιέννῃ συνδιάσκεψις τῶν ἐργασιῶν τῆς. Ποτὲ ἄλλοτε ἡ Εὐρώπη δὲν εἶχε ἰδεῖ τόσας ἐστεμμένους κεφαλὰς συνελθούσας, ἐν διεθνεῖ εἰρηνικῷ συνεδρίῳ, μετὰ πόλεμον ὅστις κατάρθωσε ν' ἀδελφοποιήσῃ αὐτάς, ὅπως θέσῃ νέα θεμέλια εἰς τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο προσεκληθῆ ὁ Καποδίστριας νὰ λάβῃ μέρος. Παρ' ὀλίγον ὅμως νὰ διαλυθῇ ἡ συνδιάσκεψις αὕτη ἔνεκα προκαταρκτικῆς τινος ἐγγράφου συζητήσεως μεταξὺ τοῦ λόρδου Καστελρῆ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Τὸ προοίμιον τοῦτο τῶν συζητήσεων τοῦ συνεδρίου ἐσκόπει τὴν ἐμπόδισιν τῆς ἀυξήσεως τῆς ῥωσικῆς δυνάμεως καὶ ἰδίως τὴν ἔδρυσιν τοῦ βασιλείου τῆς Πολωνίας, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἐκφρασθῆ. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν πολλῶν ἀγγλικῶν ὑπομνημάτων, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, προῖδὼν τὰ ἄτοπα ἀγῶνος ἀνίσου, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Καστελρῆ, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Καποδίστριαν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Ἀγγλον πληρεξούσιον, καὶ οὕτω ἡ συζήτησις εἰσῆλθεν εἰς τὸ τρίμημα τῆς συνδιασκέψεως, εἰς ὃ παρεκάθητο ὁ πρίγκιψ Ἀνδρέας Ῥασουμόβσκις, ἔχων βοηθοὺς τὸν Καποδίστριαν καὶ τὸν καγκελάριον Ἀρδενβέργ, εὐρισκομένους ἀπέναντι τοῦ πρίγκιπος Μετερνίχου καὶ τοῦ πρίγκιπος Ταλεϋράνδου. Ἡ συζήτησις ἤρξατο μετὰ πείσματος καὶ ὁ Καποδίστριας οὐδεμίαν στιγμὴν ἠσύχασεν, ὅπως δυνηθῆ νὰ δικαιώσῃ τὴν ἄκραν πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὠφελήθη μεγάλως ἐκ τε τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν πολυπλόκων ἐλβετικῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν συντελεστικωτάτων σχέσεων του μετὰ τοῦ βαρῶνος Στάιν, ἄλλου ἐπίσης ἐναρέτου διπλωμάτου. Ὁ Καποδίστριας ὑπῆρξεν ὁ κύριος μοχλὸς τῆς συνδιασκέψεως ἐκείνης καὶ οὐδεὶς διπλωμάτης, διατρέχων τὸ στάδιον τῆς ὑψηλῆς πολιτικῆς ἀνεδείχθη ποτὲ ἄξιος εἰς τὸ ν' ἀντιμετωπήσῃ μετὰ θάρρους καὶ συνέσεως σπανίας ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιπάλων του, καὶ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἐμβριθοῦς διανοίας του κατέβαλε τοὺς ἐναντίους καὶ ἔρριψε τὰς προσπαθείας του. Πάντες γνωρίζουσι ὅτι ἡ ἐν Βιέννῃ συνδιάσκεψις παρεδέχθη τὸ μέτρον ὅπερ αὐτὸς ἐπρότεινεν, ὅτι τὰ διάφορα πρωτόκολλα νὰ τελειοποιῶνται καὶ ὑπογράφωνται ἅμα ἕκαστον αὐτῶν ψηφίζεται κατ' ἀρχὴν, χωρὶς νὰ περιμένηται ἡ ψήφισις τῆς γενικῆς συμβάσεως, ἣτις ἤθελε περιλαμβάνει ὅλας τὰς πράξεις τοῦ ἐν Βιέννῃ συνεδρίου. Ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Καποδιστρίου κατεπολεμήθη ἰσχυρῶς παρὰ τῶν ἀντιπάλων του. Ἄλλ' ἡ ἀκατάβλητος λογικὴ του καὶ ἡ ἀρρενωπὸς καὶ πεισικωτάτη στομυλιὰ του κατέπεισε τοὺς ἐναν-

τίους του. Ἡ πρόνοια αὕτη τοῦ Κερκυραίου διπλωμάτου, μετ' οὐ πολὺ, ἐξέπληξε σύμπασαν τὴν διπλωματίαν, καθόσον χάρις εἰς αὐτὴν, ἤεκ τῆς Ἑλλάδος ἐπάνοδος τοῦ Ναπολέοντος εὔρε τὰς κυριωτέρας ἀποφάσεις τῶν συμμάχων ἐψηφισμένας ἤδη καὶ τὸ μέλλον τῆς Πολωνίας ἀποφασισμένον κατὰ τὰς γενναίας ἐπιθυμίας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλέξανδρου.

Ἐν τούτοις ὁ Ναπολέων εἰσῆρχετο θριαμβευτικῶς εἰς τοὺς Παρισίους, ἀμέσως δὲ προσεπάθησε νὰ ἀποσπάσῃ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον ἐκ τῆς κοινῆς συμμαχίας γνωστοποιῶν αὐτῷ τὴν ἐν ἀγνοίᾳ του γενομένην μυστικὴν συνθήκην μεταξύ Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Βουρβόνων κατὰ παντὸς κινδύνου ἐπαπειλοῦντος τὴν Εὐρώπην ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὸν προσελκύσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ νὰ τὸν παροργίσῃ κατὰ τῶν ἄλλων συμμάχων Δυναμῶν καὶ ἰδίως κατὰ τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ὁμῶς ἠρέσθη μόνον νὰ γνωστοποιήσῃ πρὸς τὰς ἄλλας συμμαχίας Δυναμείας τὴν μυστικὴν συνθήκην καὶ νὰ δηλώσῃ ὅτι, καὶ ἀπέναντι τοιαύτης ἀπιστίας, ἔτοιμος εἶναι νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ πάλιν μετ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπεραιώθησαν ὅλαι αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι τῆς συνδιασκέψεως, καὶ ἐκηρύχθη ἡ λήξις τῶν ἐργασιῶν τῆς 9 Ἰουνίου 1815. Ὁ Καποδίστριας κατώρθωσε τότε νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνδιασκέψεως ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς Ἐπτανήσου, ὡς κράτους ἀνεξαρτήτου, ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν.

Αἱ ἐορταὶ τῆς συνδιασκέψεως μετεβλήθησαν εἰς προετοιμασίας πολέμου. Οἱ συμμαχικοὶ στρατοὶ ἐτέθησαν εἰς κίνησιν πανταχόθεν. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἐν Βατερλώ ὁ Ῥωσικὸς καὶ αὐστριακὸς στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν, ὁ δὲ Ναπολέων, ὅστις ἐπολέμησε μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἐκυρίευσε τὰς περισσοτέρας τῶν Εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, ὤδευεν αἰχμάλωτος πρὸς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον, ὅπου ἐτελείωσε τὸν βίον του διὰ παρατεταμένου καὶ ὀδυνηροῦ μαρτυρίου.

Μετὰ τὴν εἰς Παρισίους εἴσοδον τῶν αὐτοκρατόρων ἤρξαντο αἱ διαπραγματεύσεις. Ὁ Καποδίστριας διωρίσθη πληρεξούσιος τῆς Ῥωσσίας. Τὸ ἔργον ἦτο δυσχερέστατον διότι τὰ πάθη μεταξύ τῶν ἐθνῶν, ἀναξωπυρούμενα καθ' ἐκάστην εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ταπεινώσωσι πρὸ πάντων τὴν Γαλλίαν. Εἰς μάτην ὁ Καποδίστριας ἰσχυρίζετο ἐνώπιον τῶν συναδέλφων του, ὅτι ἀφοῦ ἐλήφθη ὡς ἐγγύησις σπουδαία ἡ τῶν Βουρβόνων εἰς τὸν θρόνον παλινόρθωσις, θὰ ἦτον ἄδικον νὰ ὑποβάλλωσιν αὐτοὺς οἱ σύμμαχοι εἰς θυσίας ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Ἄλλ' ἡ Πρωσσία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἀγγλία ἐπέμενον εἰς τὴν ἐναντίαν γνώμην. Βλέπων δὲ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλ-

λίας, δούξ τοῦ Ρισγελιέ, ὅτι αἱ μεταξύ τῶν Βουρβάνων διαπραγματεύσεις ἐκινδύνευον νὰ διακοπῶσι, κατέφυγεν εἰς τὸν Καποδίστριαν, ὃν εἶμα μεγαλῶς, καὶ τῷ ἐζήτησε συμβουλὴν. Ὁ γόνιμος νοῦς τοῦ Καποδιστρίου ἀμέσως εὔρε τὴν λύσιν τῆς μεγάλης ἐκείνης δυσχερείας. Ἐσυμβούλευσε τὸν δούκα Ρισγελιέ, ἵνα ὁ Λουδοβίκος III' γραφῆ ἀμέσως αὐτόγραφον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, δι' ἧς νὰ ἐκφράξῃ τὰ πα. ἀπονά του καὶ τὴν δυσχερῆ θέσιν του, ὑπαγορεύουσιν εἰς αὐτὸν μᾶλλον τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν, παρὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Γαλλίας καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀτίμωσιν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, ὅστις τὴν ἐπιούσταν τὴν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Καποδίστριαν παραγγείλας εἰς αὐτὸν νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὴν εἰς τὴν συνδιάσκεψιν μετὰ δεικαιολογημένης ἐκθέσεως. Ὁ Καποδίστριας ἔπραξε τοῦτο μετὰ διπλωματικῆς δεξιότητος καὶ οὕτω οἱ μετριοφρονούντες ὑπέρισχυσαν τῶν ἐπιδιωκόντων τὰς ἐκινδύνους ἀντιδράσεις.

Μετὰ ταῦτα αἱ διαπραγματεύσεις προέβησαν ἀπροσκόπτως, τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς μετριοπαθείας. Ἐκανονίσθησαν τὰ ὅρια τῆς Γαλλίας, ὠρίσθη ἡ πολεμικὴ ἀποζημίωσις εἰς τὸ ποσὸν 700 ἑκατομμυρίων φράγκων, ὑπεβλήθη ἡ Γαλλία εἰς τὴν ξένην κατοχὴν, μέλλουσαν νὰ διαρκέσῃ τρία μέχρι πέντε ἔτη, καὶ ἐπὶ τέλους, ἀπεφασίσθη ἡ ἀπόδοσις ὅλων τῶν ἀριστοτεχνημάτων τῶν ἀφαιρεθέντων ἐκ τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας, καὶ τοποθετημένων τότε εἰς τὸ Λουβρον. Διὰ ἰδιαιτέρας δὲ συνθήκης παρεχωρήθη ἡ Ἐπτάνησος εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἧτις κατεῖχεν ἤδη αὐτὴν στρατιωτικῶς. Ἡ Αὐστρία ἐρραδιούργει ἀν κρυπτῷ ἐπιθυμοῦσα ὅπως λάβῃ τὴν Ἐπτάνησον ὑπὸ τὴν προστασίαν της. Ἄλλ' ἐπροτιμήθη ἡ Ἀγγλία, ἧτις, ἔνεκεν τῆς κολοσσιαίας ναυτικῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίξῃ αὐτὴν ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ πάσης ναυτικῆς καταδρομῆς.

Ἡ ἐν Παρισίοις συνδιάσκεψις ἔληξε διὰ τῆς συνθήκης τῆς 20 Νοεμβρίου 1815, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδες συμμαχικοῦ στρατοῦ ἔμειναν ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ πλεῖστον τῆς συνθήκης ταύτης εἶναι ἔργον τοῦ Καποδιστρίου. Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἀπεθαύμασε τὴν διπλωματικὴν ὑπεροχὴν τοῦ Καποδιστρίου, ὄντος ἐτοιμοῦ πάντοτε πρὸς λύσιν τῶν δυσχερεστάτων ζητημάτων. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος παρηκολούθει μετὰ θαυμασμοῦ τὴν διπλωματικὴν δεινότητα τοῦ Καποδιστρίου καὶ, θέλων νὰ διατρανώσῃ ἐτι μᾶλλον τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν του, ἀνετίθειεν αὐτὸν, διὰ τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας του, εἰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα τοῦ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας. Προβλέπων ὅμως ὁ Καποδίστριας ὅτι ἀ-

ναθιβαζόμενος εις τήν θέσιν ταύτην, ἤθελεν ἐπισύρη κατ' αὐτοῦ τήν μῆνιν καί τὸ μῖσος τῶν Ῥώσων διπλωματῶν, προσεπάθησεν ἐπὶ ματαίῳ νὰ καταπέισῃ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον ὅπως αὐτὸς ὑπηρετήσῃ τὴν Ῥωσσίαν ἐξωτερικῶς. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἔμεινεν ἀμετάπιστος, καὶ ὁ Καποδίστριας ἐδέχθη τὴν θέσιν ταύτην τοῦ ὑπουργοῦ, ἔχων συνυπουργὸν τὸν Νεσελρῶδ, ὃν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐπίσης ἐτίμα καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου συνηργάσθη ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη.

Ἄμα ἡ Εὐρώπη ἔμαθεν ὅτι ὁ Καποδίστριας ὑψώθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ῥωσσίας πλείστα Δυνάμεις ἔσπευσαν νὰ ἐκφράσωσιν αὐτῷ συγχαρητήρια· καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἀπένευμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ τάγματος τοῦ Λεοπόλδου, ὁ δὲ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἐκείνο τοῦ ἐρυθροῦ ἀετοῦ καὶ ἄλλαι Κυβερνήσεις ἀπέστειλον αὐτῷ πλείστα φιλοδωρήματα.

Ἡ Ῥωσσία ὑψωθείσα εἰς τὸ ἄνωτον τῆς πολιτικῆς ὑπεροχῆς τῆς, ἀφιερῶθη κατ' ὀλοκληρίαν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ εἰς τὴν προφύλαξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ οικοδομήματος τοῦ ὁποίου πᾶς λίθος εἶχε χρισθῆ δι' αἵματος. Ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς ἀλληλογραφίας μετὰ τῶν δύο ἡμισφαιρίων ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Καποδίστριαν καὶ τὴν διεξσγωγήν τῶν ὑποθέσεων τῆς Βασσαραβίας, νέας κτήσεως, ἐχούσης ἀνάγκας ἐιδικῆς διοικήσεως. Αἱ σχέσεις τοῦ νέου βασιλείου τῆς Πολωνίας μετὰ τῆς αὐτοκρατορίας ἀπετέλουν κλάδον ἐπίσης σπουδαῖον, ὃν ἐπίσης ὁ Καποδίστριας διεξήγαγε μετὰ μεγίστης λυσιτελείας. Αἱ δὲ ἀπέραντοι καὶ πλουσιώταται γαῖαι αἱ κείμεναι μεταξὺ τῶν ποταμῶν Τύρα καὶ Δουνάβεως, αἱ σήμερον ἐτι ἀκμάζουσαι καὶ εὐημεροῦσαι, εἰς ἃς ἐγκατεστάθησαν παντοίων φυλῶν ἄνθρωποι, ὀφείλουσι τὴν πρόδόν των καὶ τὴν εὐημερίαν των εἰς τὴν κοσμοπολιτικὴν διάνοιαν τοῦ Καποδιστρίου, τῆς ὁποίας ἔργα ἀθάνατα ὑπῆρξαν ἅπαντα τὰ νομοθετήματα, τὰ χρησιμεύσαντα πρὸς διοίκησιν αὐτῶν. Πολλῶν χιλιάδων στρεμμάτων ἐκ τῶν γαιῶν ἐκείνων ἡδύνατο ὁ Καποδίστριας νὰ γίνῃ ἰδιοκτῆτης καθὼς πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ διπλωμάται ἀπέκτησαν ἐκεῖ μεγάλας καὶ λίαν προσοδοφόρους ἐκτάσεις. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀφιλοκερδίας τοῦ Καποδιστρίου ἦτο μέγιστον καὶ διαλάμπει εἰς ὅλον τὸν διπλωματικὸν αὐτοῦ βίον. Ἐὰν ἤθελε μιμηθῆ ἄλλους διπλωμάτας, ἔνεκεν τῶν εὐνοϊκῶν ἐκείνων περιστάσεων, ἡ περιουσία του ἤθελεν εἶσθαι κολοσσιαία.

Ἀπὸ τοῦ 1816 μέχρι 1822, ἡ Ῥωσσία περιῆλθεν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ἰσχύος. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὑψώθη εἰς τὴν περιωπὴν δαιτητοῦ πάσης διπλωματικῆς ἔριδος. Τότε ὁ Καποδίστριας διεπραγματεύθη, ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, τὴν ἐλάττωσιν τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, τοῦ κα-

τέχοντος ἐτι αὐτῆι. Ὁ διερχόμενος τὰ χρονικά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θέλει εἶδει ὅτι ὁ Καποδίστριας συνηγόρησε, κατὰ τὸ 1817, ὑπὲρ τῶν παραπόνων τοῦ δουκὸς Ρισελιέ κατὰ τῶν ὑπερμέτρων ἀξιώσεων τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς ἐκκαθάρισιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀποζημιώσεων, καὶ ἐπέτυχε πάντα ταῦτα ἐπινοήσας ὅπως ζητηθῆ ἡ μεσολάβησις τοῦ δουκὸς Βελιγκτώνοσ οὕτω δὲ ἡ Γαλλία ἀπηλλαχθῆ τοῦ ποσοῦ 106 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Μετὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καθ' ἑκάστην νέαι ἐπαρουσιάζοντο δυσχέρειαί. Αἱ κυβερνήσεις τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Μονάχου ἠθέλησαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἐν Φραγκφοῦρτῃ συνθήκης ὅπως ἐπιβάλωσιν εἰς τὸν μέγαν δούκα τοῦ Βαδεν ἐδαφικὰς τινὰς θυσίας. Ἐπὶ τετραετιᾶν ὅλην ὁ Καποδίστριας ἐπάλαισεν ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ δουκὸς τούτου, καὶ ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυσεν ἡ γνώμη του, σώσαντος οὕτω τὸ δουκάτον τοῦ Βαδεν ἐκ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὸ διαμελισμοῦ.

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων τὴν Ῥωσσίαν ζητημάτων ἦτο τὸ ζήτημα τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ὀυτικὴ Εὐρώπη, σωθεῖσα διὰ τῆς ἰπποτικῆς ἀφιλοκερδείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἔβλεπε μετὰ ἀνησύχου βλέμματος αὐτὸν πρὸς τὴν Τουρκίαν ἀτενίζοντα καὶ πολλοὶ διπλωμάται ἐπίστευσαν τὴν ἐναρξίν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν φιλοδόξων σχεδίων τῆς Αὐτοκρατείας Αἰκατερίνης, ὑποσφριζομένης ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν δούλων τῆς Τουρκίας λαῶν, θεωρούντων τότε αὐτὴν προστάτιδα τῆς θρησκείας των καὶ ἐλευθερωτὴν τοῦ ἔθνους αὐτῶν. Ὁ Καποδίστριας ἐνόησεν ἀμέσως τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς του. Εὐρίσκετο μεταξύ τοῦ ὡς ἐκ τῆς δημοσίας θέσεώς του καθήκοντος, πρὸς τὴν Ῥωσσίαν, καὶ τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων, ἅτινα ἦσαν ἰερώτερα καὶ ἠσθάνθη πῶσον ἡ θέσις αὐτοῦ ἤρχισε νὰ γίνηται δυσχερής. Ἀπεστάλη δὲ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Στρογανῶφ, ἀνὴρ διπλωματικῆς ἱκανότητος καὶ γενναιοφυχίας μερίστης, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι οὗτος ἤθελε δυναθῆ νὰ ἐξομαλύνῃ ὅλας τὰς ἀναφρεΐσας φοβεράς διπλωματικὰς ἀνωμαλίας, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ πρεσβευτοῦ Ἰταλίνσκη. Δυστυχῶς ὅμως τὰ πράγματα προέλαβον πᾶσαν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν, καθ' ὅσον ὁ Σουλτάνος ἤγειρε διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀγριώτατον. Πρὸς δε παρεβίασε τὴν περὶ ἀσυνδοσίας τῶν παραδουναβίων Ἡγεμονειῶν συμφωνίαν, καὶ ἐτιμώρησε τὴν Σερβίαν, διότι δὲν ἐπέθετο νὰ ἀφοπλισθῆ. Ὁ Καποδίστριας τότε ὑπέβαλε τῷ αὐτοκράτορι ὅτι ἡ Τουρκία, ἄνευ ἀπειλῆς, ἀδύνατον ἦτο νὰ σωφρονισθῆ διὰ μόνων τῶν παραστάσεων, ἡ δὲ μακροθυμία τῆς Ῥωσσίας θὰ καθίστανεν αὐτὴν θρασυτέραν ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὸν πόλεμον. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν ὀρθὴν καὶ πραγματικὴν γνώμην τοῦ Καποδιστρίου, διατάξας τὸν Στρογανῶφ

νά φερθῆ ἠπίως πρὸς τὴν Πύλιν. Τὸ λάθος τοῦτο τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἔδωκε χώραν εἰς μεταγενεστέρως σπουδαίας περιπλοκάς.

Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἐστάθη γόνιμος τιμῶν διὰ τὸν Καποδίστριαν. Παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Βυτεμβέργης ἔλαβε τὸ παράσημον τῆς Πίστεως. Παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας τὸν μεγαλόσταυρον τῆς Τιμῆς καὶ ἡ πόλις τῆς Κρακοβίας τὸν ἀνεκέρυξε πολίτην τῆς.

Ἐνῶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διέτριβεν ἐν Παρισίοις συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἐσκόπει ὁ αὐτοκράτωρ νὰ συνδέσῃ ἅπαντας τοὺς ἡγεμόνας θρησκευτικῶς κατὰ τῶν λαῶν τῶν ἐπιθιωκόντων ταραχὰς καὶ ἀνατροπὰς. Τὸ διὰ μόλυβδοκοινδύλου γεγραμμένον παρ' αὐτοῦ σχέδιον τῆς συνθήκης ταύτης τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν Καποδίστριαν, ὅστις συνέλαβε τὴν συνθήκην ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος διαχαραχθεισῶν βάσεων καὶ οὐδεμίαν ἔφερον εἰς αὐτὰς μεταβολὴν μὲ μόνην τὴν πρόθεσιν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην του, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχη κἀμμίαν πεποιθήσιν εἰς τὸ ἔργον. Ὁ Καποδίστριος ἐφρόνει ὅτι ἡ συνθήκη αὕτη ἤθελε μᾶλλον βλάψει ἢ ὠφελεῖσαι τὴν πρόθεσιν ἣν εἶχεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ νὰ παγιώσῃ δι' αὐτῆς τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην. Τὰ μετὰ ταῦτα διαδραματισθέντα γεγονότα ἐδικαίωσαν πληρέστατα τὸν Καποδίστριαν.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἔβλεπε μετὰ θλίψεως ὅτι αἱ προσπαθειαὶ του πρὸς Ἰδρυσιν μονίμου ταξέως, διὰ τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας, ἀπέβαινον ἀνωφελεῖς. Τότε ὁ Καποδίστριος προσεπάθησε νὰ συνδέσῃ ὅλας τὰς ἐπικρατείας μεγάλας καὶ μικρὰς εἰς κοινὴν τινα σύμπραξιν καὶ ἀλληλοβοήθειαν, πρὸς περιφρούρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν μικρῶν κρατῶν, δι' ἀμοιβαίων ἐγγυήσεων. Ἀλλ' ἡ Αὐστρία, ἡ Ἀγγλία καὶ αὐτὴ ἡ Πρωσσία φοβοῦμεναι μὴ ἡ Ρωσσία ἐξέλθῃ τῶν ὀρίων τῆς μετριότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας, ἀπήτουν τὴν διατήρησιν τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας, καὶ ἐδυσπίστουν συνάμα πρὸς τὴν Γαλλίαν, διὰ τὸ ἀσυμβίβαστον αὐτῆς πρὸς τὴν παλινόρθωσιν τῶν Βουρβῶνων, μὴ ὑποσχομένην πλέον οὐδεμίαν ἐγγύησιν ἡσυχίας καὶ εἰρήνης πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Διὰ τῶν λόγων τούτων, ἐλογίσθη ἀναγκαία κοινὴ τῶν ἡγεμόνων συνενόησις ἐν Αἰ—λα—Σαπέλλ καὶ ἡ συνδιάσκεψις ἤρξατο κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1818. Ὁ Καποδίστριος διεταχθῆ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ μετέβη μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ κατορθώτῃ νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς ξένης κατοχῆς, καὶ νὰ συνδέσῃ ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις διὰ κοινῆς τινας συμβάσεως.

Συνῆλθον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τῇ ἀρχαίᾳ πρωτεύουσῃ τοῦ Μεγάλου Καρόλου, οἱ δύο αὐτοκράτορες, ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, ὁ δούξ Βε-

λιγκτών, ὁ δούξ 'Ρισγελιέ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν λοιπῶν με-
γαλων Δυνάμεων. Ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς συνδιασκέψεως ἐτέθησαν
πρῶτον τὰ ἐξῆς τρία ζητήματα· ἡ Γαλλία ἐξεπλήρωσε τὰς ἐπιβλη-
θείσας αὐτῇ ὑποχρεώσεις διὰ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων μετὰ τριε-
τῆ στρατιωτικῆν κατοχῆν; Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς κατάστασις παρέχει
τῇ Εὐρώπῃ ἐγγύτησιν διαρκοῦς ἡσυχίας; Ἡ διαμονὴ ἐν αὐτῇ 120
χιλιάδων ξένου στρατοῦ πρέπει νὰ παραταθῆ, ἢ πρέπει ν' ἀπαλλα-
γῆ αὐτοῦ ἡ Γαλλία κατὰ τὴν λήξιν τῆς τριετίας; Δὲν ἀναφέρομεν ἐνταῦ-
θα τὰς λεπτομερείας τῶν μεγάλων τούτων ζητημάτων. Ἐκαστος γινώ-
σκει ὅτι ταῦτα ἐλύθησαν ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ Καποδίστριας ὠ-
φελήθει ἐκ τῶν παρατηρήσεων ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ δουκὸς 'Ρισγελιέ, καὶ
ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ δουκὸς Βελιγκτῶνος καὶ τοῦ Πότζο-
δε-Βόργο, ἐπέτυχε τὴν ἄρσιν τῆς ξενικῆς κατοχῆς τῆς Γαλλίας, τῆς
ἀποφασισθείσης ὡς εἶδομεν διὰ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων. Ὁ δούξ
'Ρισγελιέ, πρὸ τῆς ἐπανόδου του εἰς Παρισίους, ἐθέωρησε καθήκον του
νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὸν Καποδίστριαν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ βασιλέως
του, ἐνεκα τῶν σπουδαιωτάτων βοηθειῶν ἃς παρέσχεν εἰς τὴν Γαλλίαν
ἐν κρίσιμοις περιστάσεσι, συγχρόνως δὲ ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν
τοῦ κυρίου του ὅπως δεχθῆ τὴν χορηγίαν ἰκανῆς χρημάτων ποσότη-
τος. Ὁ Καποδίστριας ἀπειποιήθη τὴν προσφορὰν ταύτην, θέλων ὥστε ἡ
Γαλλία νὰ εὐγνωμονῇ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πράγματι μετὰ δεκαε-
τίαν ὅλην ἡ Γαλλία ἀπέστειλεν ἀξιόμαχον στρατὸν πρὸς ἀπελευθε-
ρωσιν τῆς Πελοποννήσου ἐκ τῶν Αἰγυπτίων.

Ὁ Καποδίστριας μετὰ ἐπταετῆ ἀπουσίαν ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῆ
τὴν προσφιλεῆ αὐτοῦ Κέρκυραν. Ἐλαβε δὲ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος
'Αλεξάνδρου τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν καὶ ἀνεχώρησε κατ' εὐθείαν διὰ
τὴν Κέρκυραν. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἄλεξάνδρος ἀναγκαλιζόμενος τὸν Κα-
ποδίστριαν εἶπεν αὐτῷ «ὁ Θεὸς νὰ σὲ διαφυλάττῃ καὶ νὰ ἐπανάελθῃς
εἰς τὴν θέσιν σου τὸ ταχύτερον πρὶν τοῦ φθινοπώρου». Φθάσας ὁ Κα-
ποδίστριας εἰς Κέρκυραν εἶδεν ὅτι ἡ Ἑπτανήσος διετίλει ὑπὸ ψευδῆ
ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀγγλίας παρεγνώρισε τὸν
σκοπὸν τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ δια-
μείνῃ ἐν Κερκύρᾳ περισσότερον χρόνον, ἀλλ' ἐνεκεν τοῦ φιλυπόπτου τῆς
ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἥτις καθ' ὅλην τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν του, κα-
τεσχόπευε τὰ διαβήματα του καὶ τοὺς λόγους του, διέτριψεν ὀλίγον ἐν
Κερκύρᾳ, ἀναγκασθεὶς ν' ἀναχωρήσῃ, ἀφοῦ προηγουμένως εἶδε τοὺς
κορυφαίους ἀρματωλοὺς Ἑλλήνας, οἵτινες ἐβρῆνον ἐνώπιόν του διὰ
τὴν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν κατάστασιν τῆς πατρίδος των καὶ
ἤλθεν εἰς σχέσεις ἀλληλογραφίας μετὰ τοῦ Σατράπου τῶν Ἰωαννίνων,

κατορθώσας ν' ἀπελευθερώσῃ τὴν οἰκογένειαν Μόστρα, κρατουμένην ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἐν τῇ φυλακῇ.

Ὁ Καποδίστριας ἀναχωρήσας ἐκ Κερκύρας διέδραμε τὴν Ἰταλίαν καὶ μετεβᾶς εἰς Περσίους καὶ Λονδίον, ἦλθεν εἰς συνεντεύξεις μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας περὶ τῆς καλλητερεύσεως τῆς θέσεως τῶν ἑπτανησίων. Πλοῖον Ῥωσικὸν περιέμενον αὐτὸν εἰς τὸν Τάμεσιν καὶ ἐκεῖθεν κατευθύνθη πρῶτον εἰς Κοπενάγην, ὅπου ὁ Βασιλεὺς τῆς Δανιμαρκίας ἀπέπειρεν αὐτῷ τὸν μεγαλόσταυρον τοῦ τάγματος τοῦ Ἐλέφαντος, εἶτα εἰς τὴν Βαρσοβίαν, κατὰ τὸν Αὐγούστον 1819, ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, συναντήσας αὐτὸν μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὔρε τὴν Ἀνατολήν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ὁ Καποδίστριας οὐδὲν ἀπέκρυψε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον τῶν ὄσων ἀντελήφθη ἐν τῇ περιοδείῳ του, καὶ λυπηρὰ ἦσαν τὰ συμπεράσματά του ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης. Ὁ αὐτοκράτωρ ὁμως ἤλπιζεν ἐτι εἰς τὴν τετραπλῆν σιμαχίαν καὶ ἐφόρον ὅτι δι' αὐτῆς ἠδύνατο νὰ προλάβῃ πᾶν ὅ, τι ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην. Ἄλλ' αἰ ἐπαναστάσεις τῆς Νεαπόλεως, τοῦ Πιεμοντιῦ καὶ ἐπὶ τέλους ἡ τῆς Ἑλλάδος, ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀποκλινῇ εἰς τὸ ἀντίθετον σημεῖον τῆς ἀπολυτοφροσύνης καὶ τῆς αὐταρχίας κατὰ τὸ σύστημα τῶν παλαιῶν μοναρχιῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἀπέκρυε τὰς κατὰ τοῦ πιστοῦ του ὑπουργοῦ κατηγορίας, καὶ ἐνηγκαλίζετο τὴν Αὐστριακὴν πολιτικὴν, ἣν ὁ Καποδίστριας ἐβδελύσσετο. Μ' ὄλην ὅμως τὴν διάστασιν, εἰς ἣν εὐρέθη πρὸς τὰς γνώμας τοῦ αὐτοκράτορος, οὐδὲ στιγμὴν ἔπαυσε ὑπ' αὐτοῦ νὰ τιμᾶται.

Ἐνῶ ἡ Εὐρώπη ἐπανεπαύετο ὅτι διὰ τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας ἡ ἡσυχία τῆς ἡσφαλίσθη, αἰφνης ἀκούεται ὅτι ἐν Δακίᾳ ὁ Ὑψηλαντης, ὑπασιπιστῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ ἄγγελμα τοῦτο κατετάραξεν ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίως τὴν Ῥωσίαν, ἧτις ἐφοβεῖτο μὴ ἀπέναντι αὐτῆς ἐνοχοποιηθῇ. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη καὶ ἡ τῆς Πελοποννήσου ἐπιθανολόγουν τὴν ἐνοχὴν τοῦ Ἑλληνοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ῥωσσίας. Οἱ φθονοῦντες αὐτὸν ἀντίπαλοί του διεκήρυττον ὅτι ὁ Καποδίστριας ὑποκρύφως ὑπεστήριζε τὴν ἐπανάστασιν ταύτην. Εἶδεν ἐπομένως ὁ Καποδίστριας τὴν ἀνάγκην ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς Ῥωσικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ θέσις του ἦτον κρίσιμος. Ὡφείλε νὰ θυσιάσῃ τὴν δόξαν του καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του. Ἐπανελάθεν ὅθεν τὴν αἴτησιν περὶ τῆς ἀπὸ τῆς Ῥωσικῆς ὑπηρεσίας παραίτησεώς του καὶ περὶ τῆς εἰς Γενεύην μεταβάσεώς του. Συγχρόνως ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα ἀκρόασιν ἰδιαιτέραν. Ὁ Καποδίστριας

μετὰ ἀπραξιμίλλου εἰλικρινείας ἐξέθεσε τοὺς λόγους τῆς ἰδίας παραιτήσεως. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἠκροάσθη τὸν Καποδίστριαν ἐπὶ ὁλόκληρον ὥραν, χωρὶς νὰ διακόψῃ αὐτὸν καὶ ἐναγκαλιζόμενος αὐτὸν τῷ εἶπε. « Ἀγαπητέ μου κόμη, ἡ πρὸς σέ ὑπόληψίς μου θὰ σέ παρακολουθήσῃ καὶ μακρὰν τῆς ῥωσικῆς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν παραίτησί σου ». Ὁ Καποδίστριας τυχὼν ἀπεριορίστου ἀδείας μετέβη εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ πατρίδα Γενεύην, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἐν Γενεύῃ ἐνησχολεῖτο ἰδίως εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης προσφύγων Ἑλλήνων, καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν πολλῶν ἐκ τῶν τέκνων αὐτῶν, συστήσας σχολὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ λογιῶν Ραδινοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὁ Καποδίστριας ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς Πετροῦπολιν, ὅπως πενήθῃ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ εὐεργέτου του, συγχρόνως δὲ καὶ ὅπως συγχαρῇ τὸν αὐτοκράτορα Νικόλαον, διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησίν του. Καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου καὶ τῆς τεθλιμμένης αὐτοκρατορίσσης μητρὸς, μετ' ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Ἐνῶ δὲ εὕρισκετο ἐν Πετροπόλει ἔμαθε τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Τριζοῖνι συνελεύσεως ἐκλογὴν του, ὡς κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀμέσως ἔδωκε τὴν ὀριστικὴν παραίτησί του ἀπὸ τῆς ῥωσικῆς ὑπηρεσίας. Γνωρίζων ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος τὰς ὑπὲρ τῆς Ρωσίας μεγάλας ὑπηρεσίας τοῦ Καποδιστρίου προσέφεραν αὐτῷ ἔτησίαν σύνταξιν ἐκ φραγκῶν ἐξήκοντα χιλιάδων ἦν αὐτὸς ἀπειρηθὴ ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἡ μέλλουσα θέσις του τὸν ὑπεχρέου νὰ τηρήσῃ ἀπέναντι πατρῶν τῶν Δυνάμεων πλήρῃ ἀνεξαρτησίαν. Ἐπεκαλέσθη ὁμως θερμοῖς δακρύοις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Καποδίστριας ἐγκατέλειψε τὴν Ρωσίαν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827. Φθάσας εἰς Βερολίνον ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἐν τῇ ἐπαύλει του διαμένοντα φίλον του, τὸν βαρῶνα Στάϊν, ὡραῖαν ἐπιστολὴν ἀποχαιρετισμοῦ, τῆς ὁποίας τὸ τέλος ἔχει ὡς ἐξῆς: « Τὸ ἔργον μου θὰ ἦναι δυσχερέστατον. Ἄν δὲ τολμῶ ν' ἀποπερατώσω τὴν ἐκτέλεσίν του, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς σταθερᾶς θελήσεως τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων μου καὶ ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅτι ὁ Θεὸς, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς, ἐν τῇ χριστιανικῇ αὐτῶν καλοκἀγαθίᾳ, δὲν θὰ μὲ ἐγκαταλείψωσιν ». Ἀπὸ Βερολίνου μετέβη εἰς Λονδίνον καὶ εἰς Παρισίους, ὅπου ἠργάσθη μετὰ τῶν δυναμένων νὰ ὠφελήσωσι τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖθεν διήλθε τὴν Γενεύην καὶ τὸν νὰ ὠφελήσωσι τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖθεν διήλθε τὴν Γενεύην καὶ τὸν Ἰαννουαρίου τοῦ 1828. Ἐν Ναυπλίῳ ὁ Καποδίστριας ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τοῦ μεγαλητέρου ἐνθουσιασμοῦ καὶ δικαίως, διότι πάντες εἶδον

εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸν σωτήρα, τὸν ὑπέρμαχον καὶ ὑπερασπιστὴν τῶν ἀπραγράπτων δικαιωμάτων τοῦ ἔθνους, τὸν δυνάμενον νὰ καταβάλλῃ τὴν ἀναρχίαν, ἣτις παρ' ὀλίγον ἔματῶνε τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, τὸν δικαιοτήτην μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης.

* * *

Ὁ Καποδίστριας δὲν εὗρεν εἰς τὸν τόπον ὃν ἐκλήθη νὰ διοικήσῃ παρὰ τῆς θείας προνοίας εἰμὴ ἐρείπια. Ἡ Ἑλλὰς τότε δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ ἐκτετατὸν πεδῖον κεκαλυμμένον ὑπὸ αἵματος καὶ ὀστέων.

Μετὰ πεποιθήσεως ὅμως ἀκραδάντου, στηριζομένης ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεώς του, ἡ ζήτο ὁ Κυβερνήτης τοῦ γιγαντιαίου ἔργου αὐτοῦ, ἐν πλήρει πεποιθήσει ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ τὸ ἀποπερατώσῃ αἰσιῶς ἐὰν ἀπρόοπτα γεγονότα δὲν παρενέβαινον. Τὸ ἔργον του ἦτον οἰονεὶ ὑπεράνθρωπον.

Φθάσας ὁ Καποδίστριας εἰς Ναύπλιον ἀμέσως προσεκάλεσε τοὺς διαφόρους ὀπλαρχηγούς νὰ παραδώσωσι τὰ φρούρια ἅτινα κατεῖχον. Ἐγράψε δὲ παραινετικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Γρίβαν καὶ τὸν Στράτον ὅπως παραδώσωσι τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου, οἵτινες ἀμέσως καὶ παρέδωκαν αὐτά. Τὸ διάβημα τοῦτο τοῦ Κυβερνήτου κατέπληξεν ἅπαντας καὶ ἰδίᾳ τοὺς Εὐρωπαίους, οἵτινες εἶδον ὅποιαν ἐπιρροὴν ἐξήσκει ἐπὶ τῶν πνευμάτων τῶν Ἑλλήνων.

Περιβλήθεις ὁ Κυβερνήτης πᾶσαν ἐξουσίαν παρὰ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν δι' ἐπισήμων ἐκθέσεων τὴν ἐλευσίνην καὶ δὴ ἀπελπιστικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους ἦτο κενόν. Οἱ φόροι δὲν εἰσεπράττοντο. Πολλοὶ ὀπλαρχεῖγοι δὲν ὑπετάσσοντο εἰς τὰς διαταγὰς τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως. Ἀναρχία καὶ ἀλληλομαχία ἐκυρίευσεν. Οὐδεμία διπλωματικὴ σχέσις μετὰ τῆς Εὐρώπης ὑπῆρχε. Οἱ Ἄραβες ἐβαδίζον ἀνενόχλητοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Πελοποννήσου. Πολλὰ πόλεις κατήγοντο ἔτι παρὰ τῶν Τούρκων. Ἡ ληστεία καὶ ἡ πειρατεία εἶχον καταστρέψει πᾶσαν συγκοινωνίαν καὶ πλήρης ἀποθάρρυνσις ἐπῆλθεν εἰς τὸν στρατὸν ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τῆς κατὰ τῆς Ἀττικῆς ἐκστρατείας, καθ' ἣν ἔπεσεν ὁ ἀκραϊφνῆς καὶ στρατηγικώτατος ὀπλαρχηγός, Γεώργιος Καραϊσκάκης.

Ὁ Κυβερνήτης ἐξ ἐράνων καὶ ἐκ τεσσάρων ἢ πέντε ἑκατομμυρίων φράγκων ἐσόδων μετ' αὐστηροτάτης οἰκονομίας ἠδυνήθη νὰ προσηλάσῃ ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς κυβερνήσεως. Εἰς Αἴγιον, ὅπου μετέθεσε τὴν κυβέρνησιν, ἤγειρε κατὰλληλον κτίριον πρὸς χερσὶν αὐτῆς. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὠκοδόμησεν ἐπίσης μεγάλου πρε-

πές κτίριον, διὰ τῶν συνεισφορῶν τῶν φιλελλήνων, ὡς ὄρσφ-
νοτροφεῖον ἐν τῷ ὑποίῳ διετρέφοντο καὶ ἐξεπαιδεύοντο 700 παῖ-
δες πάσης ἡλικίας. Ἐν τῷ ἐθνικῷ τούτῳ ἀσὺλῳ ἡ τὴν τουρκικὴν
ῤομφαίαν καὶ ἀτίμως διαφυγοῦσα νεότης ἐδιδάσκετο τὴν ἑλληνικὴν
γλῶσσαν, τὴν κατῆχσιν, τὴν γυμναστικὴν κτλ. Μετὰ ταῦτα οἱ νέοι
μετέβαινον εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ ἐκεῖνη γυμνάσιον, ἢ εἰς τὸ ἐν Τίρυνθι
πολυτεχνεῖον, ἢ τὴν ἐν Ναυπλίῳ στρατιωτικὴν σχολήν.

Ὁ Κυβερνήτης κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν εἰς διοργάνωσιν
τῆς κυβερνήσεως, ἐσύστησεν ἰδιαίτερον συμβούλιον ὀνομάσας αὐτὸ Πα-
νελλήνιον ἐξ ὄλων τῶν ἀποχωρήσεων, ὅπως καταστρέψῃ τὸν κομματι-
σμὸν ὅστις ὑπηρετεῖ ξένα συμφέροντα. Διὰ μόχθων δὲ πολλῶν ὁ Κυ-
βερνήτης ἵδρυσεν ἐθνικὴν τραπεζάν πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς γεωργίας καὶ
τῆς βιομηχανίας, τῶν δύο τούτων πηγῶν τοῦ πλουτισμοῦ πάσης εὐη-
μεροῦσης κοινωνίας, ἐν ἣ κατέθεσε 25 χιλιάδας ταλληρα ἅπερ εἶχεν
ἐκ διαφόρων συνεισφορῶν, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας κατέβαλεν
ἄρκετά. Τὸ παράδειγμα τοῦ Κυβερνήτου ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι
πατριῶται οὖτω δὲ ἡ τράπεζα αὕτη ἐλειτούργει ἐπωφελῶς μὲ οὐχὶ
εὐκαταφρόνητον κεφάλαιον.

Πρὸς ἀνάπλασιν τῆς Ἑλλάδος ὁ Κυβερνήτης εἶχεν ἀνάγκην ἀν-
δρῶν σοφῶν καὶ ἐπιστημόνων. Ἐγράψεν ὅθεν πρὸς πλείστους καὶ πολλοὶ
προσηλθον ἐξ Εὐρώπης καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν. Ἐκ Κερκύρας μετέβη εἰς
τὴν Ἑλλάδα ὁ Μουσοζύδης κεκτημένος εὐρωπαϊκὴν φιλολογικὴν φήμην·
εἰς αὐτὸν ὁ Κυβερνήτης ἀνέθεσε τὰ τῆς παιδείας καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ
ἀρχαιολογικοῦ μουσείου· ὁ Γενατᾶς διακεκριμένος νομομαθῆς, εἰς ὃν
διεπιστεύθη τὴν ὀργάνωσιν τῶν δικαστηρίων καὶ τὴν σύνταξιν διαφόρων
ὀργανικῶν νόμων καὶ κανονισμῶν, καὶ ὁ Σταμάτιος Βούλγαρις, συνταγμα-
τάρχης τοῦ μηχανικοῦ ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ, ὅστις παρητήθη τῆς
θέσεώς του καὶ τῆς προαγωγῆς του ἵνα ὑπηρετήσῃ τὸ ἔθνος του,
καὶ ὅστις ἀνέλαβε τὴν σχεδίασιν διαφόρων ἔργων ἐξ ὧν διακρίνεται τὸ
καλὸν σχέδιον τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν.

Ὁ Κυβερνήτης, ὅπως γνωρίσῃ ἰδίῳις ὄμμασι τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς
ἐπιθυμίας τοῦ λαοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας.
Ἀνεχώρησε λοιπὸν εἰς Κόρινθον, ὅπου παρεστάθη εἰς τὰ ἐκτε-
λούμενα ἔργα. Εἶτα μετέβη εἰς Γαλαξείδιον, καὶ ἐκεῖθεν ἔπλευσεν εἰς
Μεσολόγγιον. Φθάσας ὁ Κυβερνήτης ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπεσκέφθη τὸ
μῆρος ἐν ᾧ ἐμελλε νὰ ἐγερεθῇ τὸ παρ' αὐτοῦ προταθὲν μαυσωλεῖον εἰς
ἀνάμνησιν τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων. Διέταξε δὲ νὰ
διορθωθῶσιν οἱ στρατῶνες, αἱ ἐρειπωθεῖσαι ἐκκλησιαὶ καὶ νὰ τελειοποιηθῇ
τὸ πρὸ μικροῦ συνηθὲν σχολεῖον. Ἀπὸ Μεσολόγγιον διηυθύνθη εἰς τὸ Ἀ-
νατολικὸν καὶ ἐκεῖθεν ἔφθασεν εἰς Πάτρας, ὅπου παρεστάθη εἰς τὰ ἐγ-

καίνα ἐνὸς δημοτικοῦ σχολείου καὶ μετὰ τοῦ Σταματίου Βουλγάρεως ἤλθεν εἰς συνέντευξιν περὶ τῆς ἀρξαιμένης ἤδη ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως. Εἰς ἐκάστην πόλιν εἰς ἣν μετέβαιναν ὁ Κυβερνήτης ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τοῦ μεγαλητέρου ἐνθουσιασμοῦ, καὶ οἱ κάτοικοι ἔτρεχον ἀθρόοι ὅπως ἴδωσι τὸν Κυβερνήτην, ὅστις ἐν μικροτάτῳ διαστήματι ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ τόσα θαύματα καὶ ἀπεκάλουν αὐτὸν πατέρα καὶ σωτῆρά των.

Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς διοικήσεως τοῦ Κυβερνήτου οἱ θέλοντες ν' ἄρχωσι καὶ νὰ διοικῶσι πρὸς ἰδίαν ὠφέλειαν κατηγόρουν αὐτὸν ὡς τύραννον καὶ ὡς ἀπολυτόφρονα. Συνέλεγον ἐπομένως πᾶσαν συκοφαντίαν καὶ ἔπλαττον πᾶν ψεῦδος, διὰ τοῦ ἐν Σμύρῃ ὄργανου αὐτῶν, ὅπως τὸν ἐκθίσειαν ἐνώπιον τοῦ ἔθνους. Ὁ Κυβερνήτης ἠγάπα τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ συνταγματικὸν πολιτεῦμα, ἀλλ' ἐφρόνει ὅτι ἡ συνταγματικὴ ἐλευθερία δεῖον νὰ συμβαδίζῃ μετὰ τῆς νοσητικῆς, τῆς ἠθικῆς, καὶ πολιτικῆς ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ. Διέβλεπεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἦτο ὡμίμος ἐτι πρὸς συνταγματισμὸν καὶ ἀπεποιεῖτο ἐπομένως τὴν ἀπονομῆν συντάγματος, Ἐφρόνει δὲ ὅτι ἡ Ἑλλὰς συνταγματιζομένη ἤθελε σφαγιασθῆ καὶ ἔλεγεν ὅτι *προσετίμα ν' ἀποθῆνῃ μᾶλλον, ἢ νὰ θυσιάσῃ τὸν ἐλληνικὸν λαὸν ὅστις ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὰς τύχας αὐτοῦ καὶ τὴν ἕπαρξίν του*. Πόσον ἡ σημερινὴ ἐποχὴ καθ' ἣν, ὑπὸ τὸν πέπλον ψευδοῦς ἐλευθερίας, διαπρέπει ἡ ἀμαθία, ἡ ἀνηθικότης καὶ ἡ φλυσιότης, δικαιοὶ καὶ ἐπικυροὶ πληρέστατα ὅτι πρὸ ἡμίσεως καὶ πλέον αἰῶνος ἐδογματίζεν ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ!

Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς διοικήσεώς του, θέλων ὁ Κυβερνήτης ἀκριδέστερον νὰ πληροφορηθῆ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, προσεκαλεσέν ἐν Ἄργει τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ τούτου συνεδρίου ὁ Κυβερνήτης, ἐξέθηκε τὰ τῆς κυβερνήσεώς του καταλήξας τὸν λόγον διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωμασημονεῦτων λέξεων. «Ὁ Θεὸς διέπραξε θαῦμα ἀναστήσας τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Θεὸς, ἐνέπνευσεν εἰς τὰς συμμάχους Δυνάμεις τὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πατρίδος συμπάθειάν των. Αὐτὸν λοιπὸν ὀφείλομεν νὰ δοξάζωμεν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ὀφείλομεν πάντες νὰ κλίνωμεν γόνυ».

Ἐν Ἄργει συνῆλθον οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐνέκρινον καθ' ὅλα τὴν πορείαν τοῦ Κυβερνήτου. Πολλὰ ἐπαρχίαι, θέλουσαι νὰ ἐκφράσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην των, ἐξελέξαντο αὐτὸν ἀντιπρόσωπον, ἀλλὰ παρητήθη μὴ συμβιβαζομένης τῆς θέσεως τοῦ ἀντιπροσώπου μετὰ τῆς τοῦ Κυβερνήτου. Δεκατρία ψηφίσματα ἐξέδωκεν ἡ Βουλὴ αὐτῇ κατὰ τὴν περιόδον ἐκείνην. Διὰ τοῦ ἐννάτου ψηφίσματος διεκήρυξεν ὅτι ἐπειδὴ ὁ Καποδίστριας ἐθυσίασε τὰ λείψανα τῆς περιουσίας του, καὶ ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ ὅτι τὸ ἔθνος ἠδυνήθη νὰ τῷ

προσφέρει ὅπως ἀξιοπρεπῶς διατηρήσῃ τὴν θέσιν τοῦ Κυβερνήτου, προσδιορίζει αὐτῷ ἐτησίως 30,000 τάλληρα. Τὴν χορήγησιν ταύτην ὁ Καποδίστριας ἀπηξίωσε νὰ δεχθῇ ἕνεκα τῆς ἐνδείας τοῦ δημοσίου ταμείου.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Ἀργεῖ Συνελεύσεως, ὁ Καποδίστριας προέβη θαρραλέως εἰς τὴν ἐπιτέλειον τοῦ ἔργου του. Διοργάνωσε τὸ δικαστικὸν σύστημα, μετερρῦθμισε τὸν στρατὸν, ἐσύστησε τὴν στρατιωτικὴν τῶν Εὐελπίδων σχολὴν, συνέστησε πλέον τῶν 150 προπαρασκευαστικῶν σχολείων, ἀνήγειρε τὰς καταστροφείας κωμοπόλεις, ἐσύστησεν εἰς τὴν Αἴγιναν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, παρέσχε πλείστα μέσα πίστεως εἰς τὴν ἐθνικὴν τράπεζαν, ἔκοψε νομίσματα καὶ ἐσύστησε ναύσταθμον εἰς Πόρον. Ἐν Τίρυνθι δὲ συνέστησε σχολὴν πρὸς ἐμφύχασιν τῆς γεωργίας. Οἱ καρποὶ τῆς σχολῆς ταύτης ὑπῆρξαν ἄριστοι, καὶ ἡ γεωργία οὐκ ὀλίγον προήχθη. Δυστυχῶς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστριαίου, ἡ σχολὴ αὕτη διελύθη καὶ οὐδεμίαν τῶν μεταγενεστέρων κυβερνήσεων ἐστοχάσθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διαλυσιν αὐτῆς. Ἐκατομμύρια φράγκων κατεπλημμύρισαν τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς μεταπολιτεύσεως, πλουτίσαντα πλείστους καὶ οὐδεμίαν Κυβέρνησιν ἐνεθυμήθη ποτὲ τὴν σύστασιν ἐν Ἑλλάδι σχολῶν εἰς προαγωγὴν τῆς γεωργίας, ἥτις μόνη ἠδύνατο νὰ σώσῃ αὐτὴν ἐκ τῆς ἐπαπειλουμένης οικονομικῆς καταστροφῆς.

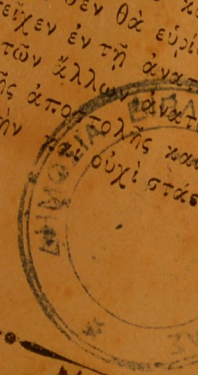
Ἡ ὑπογραφή τῆς συνθήκης τῆς Ἀδριανουπόλεως ἔκοψε τὸ νῆμα τῶν σχεδίων τοῦ Κυβερνήτου καὶ κατελύπησεν αὐτόν. Οὐχ ἦττον δὲν ἔπαυσεν αὐτὸς συνηγορῶν ὑπὲρ τῶν ἀπαραγράπτων δικαιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ παραπονούμενος διὰ τὴν ἀπόκλεισιν τοσοῦτων ἐπαρχιῶν. Ὁ ἀναγινώσκων τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀλληλογραφίαν τοῦ Κυβερνήτου θαυμάζει καὶ τὴν ἐμβρίθειαν τῶν σκέψεών του, καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν αἰσθημάτων του καὶ τὸ ἀκατάβλητον τῶν λογικῶν ἐπιχειρημάτων του. Τὸ σχέδιόν του περὶ τῆς Ἑλλάδος ἦτο μέγα. Ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ αὐτὴν εὐρείαν καὶ ἰσχυράν, οὐχὶ μικροσκοπικὴν. Ἐφορόνει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἠδύνατο, προϊόντος τοῦ χρόνου, νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν τῇ ἀνατολῇ μεγάλην ἀποστολήν. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τοῦ σχεδίου τούτου ὁ Κυβερνήτης ἐμόχθη καὶ ἠργάζετο ἀκουράστως ἡμέραν καὶ νύκτα. Ὁ σιδηροῦς οὗτος ἀνὴρ ἠδύνατο συγχρόνως τὰ πάντα νὰ ἐπιτελῇ καὶ τὰ πάντα νὰ ἐπιβλέπῃ. Εἰς τὸ διάστημα τεσσαράκοντα καὶ πέντε μηνῶν ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ βασιλείου, ἠλευθέρωσε πλείστας χώρας κατεχομένας ἔτι ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπέσυρε τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἀληθῶς φιλελλήνων, ἐπέτυχε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, καθήρτισεν ἀξιόμαχον στρατὸν καὶ ἐμόρφωσε στόλον, αἰείποτε δὲ εἶχε τὰ βλέμματα ἐστραμμένα ἐπὶ

τῶν εἰς τὸν ζυγὸν πάλιν ὑποβληθέντων Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα τῶν Δυνάμεων πατρίδ
ἐνόησαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Κυβερνήτου καὶ ἐβλέπον μετ' ἀνησι το ἔλλπ
χίας τὴν καταπληκτικὴν πρόοδον τῆς Ἑλλάδος. Ἐφαίνετο ὅτι αἱ Δ κείνης
νάμεις αὐταὶ μεταμεληθεῖσαι διὰ τὸ ἔργον τῶν καὶ ἐνῶ περιῶ εἰς πλῆρα
τὴν Ἑλλάδα ἐντὸς στενωπῶν ὁρίων, ὁ Κυβερνήτης ἐμόγη κατῆτος καὶ
νήργει ὅπως κηρυχθῶσιν ἀνεξάρτητοι καὶ ἡ Ἡπειρος, καὶ ἡ Θεσσαλίος καὶ τὴν
καὶ ἡ Κρήτη, καὶ ἡ Χίος καὶ ἡ Σάμος. Ἦλπιζον ὅτι ἡ Ἑλλάς, σῆσαν καὶ αὐτ
περιορισμένη, θὰ ἐσφαγιαζετο καὶ θὰ ἀπέθνησκε μόνις ἀναστηθικρετάτω δι
Προσεπαθον ὅθεν νὰ παρεμβάλωσι προσκόμματα εἰς τὴν διαίκτην ἀντὶ διαπλ
Κυβερνήτου διεγείρουσαι ἀνταρσίας, ἐπαναστάσεις καὶ ἐμπροσθενδουλείας, κα
πλοίων. Ἐβλέπον ὅμως ὅτι αἱ προσπάθειαι τῶν ἐματαιοῦντο πατῆς ἐσωτερικῆς, κα
Κυβερνήτου καὶ παρὰ τοῦ θερμῶς ὑποστηρίζοντος αὐτὸν ἐλληνικοῦ ἔθνος πρὸς ἐξό
ἠθέλον συνάμα νὰ διαπραξῶσι τὸ βδελυρὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἀπαγωγὴν τῆς Ἑ
κούργημα οὐχὶ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν, ἀλλὰ διὰ χειρῶν ἑλλῶθὰ ὑπάρχῃ Ἑλλ
Ἐπέτυχον δυστυχῶς τοῦ σχεδίου τῶν. Ἀλλὰ τὸ διὰδῆμά τῶν μετὰ σεβασμοῦ
αιώνιως, καὶ τὴν κηλίδα τῆς δολοφονίας τοῦ πρώτου Κυβερνήτου
Ἑλλάδος.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀπέθανε μαρτυρικῶς ἐν Ναυπλίῳ, ἀπὸ τοῦ πρώτου
λιαν πενήντητα τεσσάρων ἐτῶν, σφαγείς ὡς ἀμὸς, παρὰ τὴν πηγὴν α
δω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐνῶ μετέβαινε ἠθέλον λάβε
σθῆ τῆς θείας λειτουργίας τῆ 26 Σεπτεμβρίου 1831.

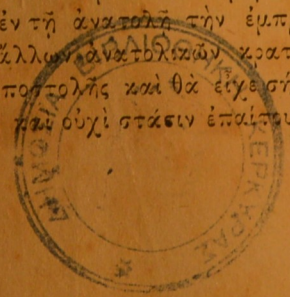
Ὁ Καποδίστριας ὡς διπλωμάτης ἔφθασεν εἰς ἔξοχον πηγὴν α
ρεκάθησεν εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ καὶ εἰς τὸ ἐν Αἰ-λα-Σαπέλ, ἠθέλον λάβε
εἰς τὰς ἐν Παρισίοις συνδιασκέψεις τῶν μεγάλων Δυνάμεισ ἡθελον λάβε
διὰ τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ δεξιότητος τὴν Γαλλίαν κατεῦγεν ἐν τῇ ἀνατο
λισμοῦ. Ἐμπόδισε νὰ καταβροχθισθῆ τὸ δουκάτον τοῦ Βερενίκης καὶ
ισχυρῶν Ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς συνεδρίοις ἔλαβε πολλὰ ἀνὰ τὸ
βουλίαν, καὶ οὐδεὶς ἄλλος διπλωμάτης ἠτύχησε νὰ ἐπιφέρει πολὴς καὶ
εὐρωπαϊκῆς δυσχερείας. Διοργάνωσε πολιτείας. Ἐνεκ τῶν ἄλλων ἀνατο
πολίτης διαφόρων κρατῶν. Ἐλαβε 17 μεγαλοσφύρα ἀνὰ τὸ
τὴν ἐπίζηλον θέσιν ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ἰσχυροῦς καὶ
ρωσικῆς Ἀυτοκρατορίας.

Ἡ Θεὰ Πρόνοια ἀναστήσασα τὴν Ἑλλάδα, προώρισε καὶ τὸν με
λοντα νὰ ἀναδεχθῆ αὐτὴν ἐξερχομένην ἐκ τῆς δουλείας καὶ περιπτύξῃ
τῆ ἀλουργίδι τῆς ἐλευθερίας. Τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦτο ὁ Ἰωάν
νης Καποδίστριας. Ἡ δόξα αὕτη εἶναι ὑψίστη καὶ δι' αὐτὸν καὶ

κλήνων. Έπι
του και εδωκ
λλάδος. Έπι
έργον των
ο Κυβερνήτης
και η Ήπειρο
ος. Ηλπίζον
θα απέθνησκ
προσκόμματα
ας, επαναστα
οσπάθειαι των
ς ύπος ηζόντα
ης γης εξαλει
το βδελυρόν
αυτών χειρω
ίου των. Άλλ
ης δολοφονίας
ιας απέθανε
ρων έτων, σα
Άγιου Σπυρι
ιας τη 26 Σεπ

πατρίδα αὐτοῦ Κέρκυραν. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Καπο-
τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπώλεσε τὸ ἐξοχώτερον τέκνον τῆς
ἐκείνης γενεᾶς Ὁ Καποδίστριας, ὡς Κυβερνήτης τῆς
ἐξεπλήρωσε τὸ ἐθνικὸν καθήκον μετὰ τῆς μεγαλητέ-
στητος καὶ αὐταπαρνήσεως ἅμα θυσιάσας εἰς τὸν βωμὸν
δοξας καὶ τὴν ἄλλοθεν δόξαν καὶ προαγωγὴν καὶ πλοῦτον
σίαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ κατορ-
μικροτάτῳ διαστήματι χρόνου ὅτι κατόρθωσεν ὁ δαϊμό-
θῳ ἀνὴρ διαπλάσας τὸ ἔθνος, ἐξεληθὼν ἀπὸ βαρβάρου καὶ
ουδουλείας, καὶ παλαίσας ὡς γίγας μετὰ τῶν δύο ἰσχυ-
εωτερικῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ραδιουργίας
μωσαν πρὸς ἐξόντωσίν του. Ὁ θάνατος τοῦ Καποδιστρίου
πρὸς ἑθνικὴ ! Ἡδύνατο νὰ ζήσῃ περισσότερο πρὸς ὠφέ-
λησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μνήμη αὐτοῦ θὰ διαμένῃ
θὰ ὑπάρχῃ Ἑλλάς, καὶ τὸ στόμα ἐκάστου Ἑλλη-
τη μετὰ σεβασμοῦ βαθυτάτου τὸ σεμνότατον καὶ προ-
νομα τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Ὅσοι
αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοσοῦτον ἀποθαυμάζομεν
αὐτοῦ, καθὼς πηγὴ ἀνεξάντλητος διοικητικῆς, οἰκονο-
ματικῆς δεξιότητος καὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Ἐάν
Κυβερνήταις ἤθελον λάβει ὡς ὑπογραμμὸν τὸ ἀναμρο-
τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἐβάδιζον τὴν γραμμὴν ἣν
ἡ Ἑλλάς δὲν θὰ εὕρισκετο σήμερον εἰς τὸ χεῖλος
ἃ κατεῖχεν ἐν τῇ ἀνατολῇ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ
εὔετο τῶν ἄλλων ἀνατολικῶν κρατῶν πρὸς πραγ-
ματικῆς αὐτῆς ἀποστολῆς καὶ θὰ εἶχε σήμερον ἀπέναντι
ἀνδρικήν καὶ οὐχὶ στάειν ἐπαίτου.

ς ὡς διπλωμάτης ἐφθασε
ἐν Βιέννη καὶ εἰς τὸ ἐν δ
λοῖς συνδιασκέψεις τῶν με
ατικῆς αὐτοῦ δεξιότητος π
σε νὰ καταβροχθισθῇ τὸ δ
τοῖς εὐρωπαϊκοῖς συνεδρίοις
οὐδεὶς ἄλλος διπλωμάτης
δυσχερείας. Διοργάνωσε π
αφόρων κρατῶν. Ἐλαβε 17
λον θέσιν ὑπουργοῦ τῶν ἐξω
Αὐτοκρατορίας.
εἰά Πρόνοια ἀναστήσασα τὴν Ἑ
νὰ ἀναδεχθῇ αὐτὴν ἐξερχομένη
τῆς ἐλευθερίας. Τὸ π
Ἡ δόξα αὐτῆς

σκιτής διαφόρων κρατῶν. Ἐλαβε
τὴν ἐπίζηλον θέσιν ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ἰσχυρᾶς καὶ μεγάλης
ρωσσικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ Θεία Πρόνοια ἀναστήσασα τὴν Ἑλλάδα, προώρισε καὶ τὸν μέλ-
λοντα νὰ ἀναδεχθῆ αὐτὴν ἐξερχομένην ἐκ τῆς δουλείας καὶ περιπτύξῃ
τῇ ἀλουργίδι τῆς ἐλευθερίας. Τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦτο ὁ Ἰωάν-
νης Καποδίστριας. Ἡ δόξα αὐτῆ εἶναι ὑψίστη καὶ δι' αὐτὸν καὶ